

Brička

ANTANAS KRIŠČIUKAITIS-AIŠBĖ

KAS TEISYBĖ — TAI NE MELAS

*Brička*¹

Graži atlaidų diena. Iš visų kraštų piesti ir važiuoti skubina į bažnyčią. Tarp važiuotų beveik nevieno nematyti su paprastais ratais, o tik vis su bričkoms. Daugelio dar suvis naujos, su stačiais galais ir ant risorų — tai vis naujos. Štai brička ant geležinių ašių su stačiu aukštu galu, geltonai nudaryta; gale sėdi marti su anyta ir dairosi į šalis, dar turbūt pirmąsyk važiuoja naujoj bričkoj; ant ožio, tarytum įkaltas, sėdi žentas ir šalia jo uošvis, nors senas ir sulinkęs, bet vis žiūri, kad ko tiesiausiai sėdėti. O štai ir mėlynai daryta brička: arkliai nenulaukomi; joje važiuoja tiktai pats su pačia ir, matyt, labai juodu sutinka: per kiekvieną duobutę gražiai pamažėliu pervažiuoja, kad nekristų. Tarp tų dailių ir nedailių bričkų matyti ir prasti ratai — tai daugiausia vienarkliai. Bet štai pirma tos geltonosios barška ratai su pora pusėtinų arklių; vežime, prikimštam šiaudų, ant virkščių pasostės sėdi gaspadorius ir gaspadinė nuo 60 margų:² tai Šimas su pačia. Jisai neturėjo bričkos. Tėvas jam buvo palikęs bričką turbūt dar nuo „krakosmečio“³ — senovišką, siaurą, bet jau buvo pavažinėta ir iš mados išėjusi: nieks su tokiom jau nevažinėjo. Užtaigi ir jisai neišdrįso su ja pasirodyti; nuėmęs nuo ratų užėjo tiesiog ant užlaido vištoms perėti. Apie naują bričką jisai neturėjo kada nė mislyti. Mat, Šimas augo prie tėvo vienas ir iš jaunystės jau gerai padyko. Jisai buvo vienas iš tų, ko gražiausias dienas jaunystės, kaip sako, rėkdami praleidžia. Šventomis dienomis su savo sėbrais⁴ jisai mieste baikštydavo žydus ir buvo žinomas aplinkui peštukas. Turėdamas jau į 30 metų, vedė pačią ir kaip jau tikras „dėdė“ ir gaspadorius liovė peštis, o atsidavė tiktai gėrimui. Tai, mat, lyg labiau pritinką jau vedusiam gaspadoriui. Šimas ir Šimienė, rodos, įsižadėję po dusyk ant nedėlios pradėjo lankyti miestelį. Šimienė da merga būdama mėgo gerai išsigerti, ar tai su jaunikiiais, ar taip kokioj kumpanijoj. Dabar jau antra dešimtis eina, kaip ji už vyro. Pats Šimas ir dabar, jau dėkų Dievui ir vaikų prasimanęs, gerai nugeria, o Šimienė, kaip dėl „bobos, už tai ir gali sakyt pusėtinai varo. O žinomas daiktas, kad žmogus, įpratęs gerti visuomet atsilieka nuo kitų, toksai niekuomet pirmutinis nenusitvers už ko nors naujo: visokiame daikte vis paskutinis. Pas tokį ir „unaro“ mažiau. Juk Šimui buvo vis tiek, ar ratuose, ar bričkoj važiuot į miestą; o da ypač namo grįžtant, tai nēr geresnio daikto, kaip ratuos sėdėti: nė tu išpuls, nė kepurės pamesi. Tik Šimienei buvo negražu važiuot ratuose: juk ji atėjo į marčias iš gerų namų, kur visuomet bričkoj važinėdavo, ir atsinešė dalios visą tūkstantį; o tame tūkstantyj tai ir visas „unaras: o ji ir gerumu prašė, ir piktumu reikalavo naujos bričkos, bet Šimas vis kratėsi: tai pinigų n'esa, tai vaikai, kaip gyvenimą, pasidarysią... Ir dabar važiuojant ratuose tarp tu gražių bričkų, Šimienė užpuolė ant Šimo.

— Na, ar tai gražu dabar mudviem važiuoti su tokiais purviniais ratais?

— O tai kas, didelio daikto!

— Et, su savo šneka! Piktumas tik ima.

— Na, ale sakyk, kur jau imsi tuos čia pinigų? Parsišnekėjus su savo brička! Kas dien pinigas ir pinigas, tik aitvaras⁵ čia jų neprineš.

¹brička — brikelė. [przypis edytorski]

²60 margų — apie 40 desetinių. [przypis redakcyjny]

³krakosmetis — 1831 metų sukilimo Lietuvoje laikotarpis. [przypis edytorski]

⁴sėbrai — draugai, bičiuliai. [przypis edytorski]

⁵aitvaras — žmonėms turtus nešanti pasakų būtybė. [przypis edytorski]

Šventadienis

Prisiminimai, Jaunystė

Šeimyna, Nepriteklis

— Na tau tik vienam reik — kalbėjo Šimienė — ar tu čia, kokius pabirkus⁶ varai, ar ką. Ana Galinių ant tų 30 margelių tokią gražią bričką įsitaisė; arba Stepų! Kas nori, tai ir gali.

— Ką tu čia Stepus lygini. Ant tokio lauko bepig poniškai važinėt.

— Vaje, kad surinktum tuos visus pinigus, ką be reikalo išmėtai arba prageri, tai kelios bričkos būtų.

— Tai, o kam gi tu geri? Kas kaltas, negerk.

— Tai, dėl mano gėrimo...

Tuo tarpu pro šalį pralėkė geltonoji briča, aplenkdamą Šimus. Juodu nutilo. Šimienė atsidėjus žiūrėjo į tą bričką. O ką gi Šimas mislijo? Jisai, reikia prisipažinti, taipgi mislijo apie bričką, bet labiau dėlto, kad ir jis jau negalėjo iš mados išbėgti: nors ant žodžių da priešinosi, bet noras jau buvo. Reikėjo tiktai kam už jį suderėti su račium, ir jis suvis jau nebūtų priešinesis. Taip atsitiko ir su jo sermėga. Aplinkiniai beveik visi jau seniai buvo pametę senoviškas sermėgas su kabėms ir stačia apykakle, o Šimas da vis karčemoje strapaliojo su senoviška, bet ant galo atėjo laikas, kada kriaučiuokas, siūdamas naują, įdėjo dvi eiles guzikų⁷ ir atvertė apykaklę su atlapais, o Šimas suvis nesikratė. Taigi, šaip ar taip, bet Šimas tą dieną įvažiuodamas į miestą iš tikrųjų mislijo apie bričką, nors da ir priešinosi Šimieni, bet priešinosi tik dėl to kad nedaryt taip, kaip „boba“ užsimano.

Pasipliktinimas

Išdidumas, Savigarba

*

Jau ir po pamokslo. Žmonės skirstosi po karčemas. „Ubagine“ kaip visuomet, taip ir dabar pilna žmonių. Vieni garsiai rėkia, kiti patyloms šneka, bet visi vienas kitą girdo ir kiekvienas vis su koku nors reikalu. Viens perka šnapsą, kad namo pavežytų; kitas prašo kaimyną į kumus: Marijona susilaukus sūnų — vyrui da didesnis džiaugsmas, kad ne mergaitė — ir šaukia kumui da kitą puskvatierkę; kamaraitėse vyrai mergas girdo: netoli ruduo — reiks jau žirgą balnoti. Žodžiu kalbant, tie patys reikalai, ką dien į dieną, mets į metą „ubaginei“ atliekame. Štai ir Šimas su savo svainiais, taipgi su reikalais, jau beveik prisivarė iki trečiai „tajemnyčiai“, kada Šimo nosis pradeda rausti, o svainių akys žibėti. Šimas visuomet vos tik po mišių, per patį da pamokslą, jau traukia su svainiais į „ubagine“. Iš pradžių, žinoma, eina ant kiemo arklių pažiūrėti. Čionai, bėkrapštydami pypkes, apžiūri visas naujas bričkas, ir kas sykis svainiai kolidavo šimą, dėl ko jisai neduoda pasidaryt sau bričkos. Bet dabar jie, gerdami trečią kvatierką, gali sakyt, baigė šneką apie bričką: Šimas jau pats apie tai rūpinosi.

Karčema

— Tai tu svaini, sakai, daug turi ąžuolo — kalbėjo jisai, pildamas stiklelį — mano yra keli, bet ant stebulių da per ploni, tai vis jau man duosi.

— O jie gali, kiek nori. Pas mane jo užia.

Vyrams besikalbant, štai ir Šimienė su kaimynka; abidvi iškaitusios — tikrai, kad nuo alaus: jedviejų akys, tarytum, juokėsi.

— Na šiaikit, mamos, pabučiuosiu — atsilošęs ant kėdės, juokavo Šimas — eik, jau eik, verši! — priėjus.

Šimienė, užtraukė jam ant akių kepurę:

— Na, tik tu palauk, pirma paklausk, o paskui rėk. Ale ką tu, avies galva, da jai pasakot. Žinai: Šimas — ne šapas. Matysi, vaike, ant Mykolinių važiuoju kaip pons, a? Norėsi ir tave šalia pasisodysiu, che, che, che! Žiople! Nauja brička!

Pasišiepimas

Kaip ant tavo plikės plaukas.

Šimienė tikrai mislijo, kad senis tik juokiasi iš jos ir tiktai kada broliai iš tikrųjų viską išpasakojo, ji neišpasakytai nudžiugo, ir tuojau pradėjo kalbėti kaip tikras gaspadorius kaip ir rodosi, Šimo suvis ne nėra: ji vieną viską pasakoja: kur medžio gauti, kokios ašys, koki risorai turi būti, koks račius⁸ geriausia gali padaryti.

⁶pabrikas — fabrikas. [przypis edytorski]

⁷guzikas — saga. [przypis edytorski]

⁸račius — ratus. [przypis edytorski]

— A, kad tu galą⁹, tai be reikalo, marčia, mudvi neatsivedeva to Prūso; o jisai, šiandien suderėjo naują bričką su Pupkiu, žinai, tas šveplys, dar tau buvo per brolius; taigi, mudvi štai su marčia ir buvova ant tų „magaryčių”.

— O būtų gerai dabar jį sugriebti — pritarė svainiai — Prūselis užsigėręs pigiaus apsimtų.

Neilgai reikėjo laukti iki Prūsą surado. Prūsas Šulcius — račius¹⁰ garsus buvo visam paviete. Visos tos gražiosios bričkos su stačiais galais, ką kas šventą dieną gali matyti pas bažnyčia, arba kiekvieną, tai vis Šulciaus darytos. Menkesnieji račiai tik nusiziūrėję į jį darydavo tokias bričkas, bet ir tai tik prastesniems būrams.

Taigi, tai tas Šulcius, įsikandęs vokišką „purcelėnos”¹¹ pypkę, dabar jau sėdėjo Šimų „kompanijoje” ir iš visų pusių gyrė savo darbą.

— Tai kiek, meister, imtum už bričką?

Nia, siki, kokią tu nori? An pors arklių ir geležinių ašių — 20 rūbelių; nia ma tave tiek ir medį savo duosiu. Ja, aš galiu pristatyt visą bričką kaip stov: ir apkaustyts ir nudaryts, viskas gut — duosi 70 rūbelių.

Šimas su svainiais taravosi¹², kaip duot daryti: ar tik vieną medį, ar ir viską su Šulcium suderėti, o Šimienė daugiau nieko, kaip tik vis rėkė, kad būtų geležinės ašys ir risorai¹³ su alkūnėms, tokie kaip Tėberių Pliurziaus.

Ant galo pagalios po visų šnekų ir derėjimų sutarė, kad račius Šulcius už 60 rublių ant Mykolinių pristatytų Šimui bričką tokią kokios nori Šimienė, taigi, kaip Tėberių Pliurziaus.

Brička, Derybos

Susitarimas

*

Prieš Mykolines tą dieną ant Šimų kiemo jau stovėjo naujų naujausios mados bričką. Visi žiūrėjo ir gėrėjosi, kiti net stebėjosi. Galvijai, parginus apypietės, su baimė ėjo pro šalį; tiktai kiaulės, vos išlindusios iš liugyno kaip tyčia skubino prie naujos bričkos ir pripuolusios iš visų pusių zulinosi. Šimienė užmačiusi rėkdama pasileido su naščiais per kiemą. Kiaulių išpurvintus ratus ji liepė kuo greičiausia nuplauti, kad rytoj ant atlaidų nuvažiuoti nors pirmąsyk gražioj, nesuterštoj bričkoj.

Šimienė labai džiaugėsi; visą tą dieną ji buvo smagi: pavakariams šeimynai prikopė blynų, o vakare Šimui davė prieiti prie didelio butelio su „trejankine”¹⁴ kurios jis užteikė kiekvienam po stiklelį patsgi su savo bernu išrėžė po kelis. Mykolinių diena visiems išrodė nepaprasta šventė, tarytum, gyvenime pasidarė kokia didelė atmaina ir atmaina smagi, nes visi buvo ypatingai linksmi, tiktai vienas Šimas, jau pasirengęs į bažnyčia nelinksmas žiūrėjo į bričką: šyvoji su bėruke, įbraklintos į šikšnas¹⁵, prie tos bričkos išrodė kaip katės. Šimui buvo lyg gėda išvažiuot tokioj nepaprastoj bričkoj: visi žmonės badys pirštais. Bet kad išvažiuo į vieškelį ir brička pradėjo jį supti, Šimas šiek tiek susiramino; o ką Šimienė, tai nėr ką nė šnekėti: ko norėjo tai ir gavo.

— Ana, žiūrėkit, Šimai važiuoja! — stebisi daržininkai, eidami pėkštį. Brička liumpsi, Šimas su Šimienė tūpsi; kas per smagumas, o kas per gražumas! Tik tiek, kad Šulcius nė už ši, nė už tą vieną Šimo kišenių iškraptė, o Prūsas Taukius su savo plėškėms, vadinamoms „šorais”, apžiūrėjo ir kitą. Liko Šimui tik brička ir Šimienė: gali pasidžiaugti.

Bet jau netoli ir bažnyčia. Šimo širdis pradėjo labiau taksėti; Šimienė tik galvą vis aukštytyn kelia. A, kad jis dabar turėtų gerai po kepure, tai kitaip įvažiuotų į miestelį, o taip, be nieko, baimė ima. Žmonių prieš mišias pas šventorių pristoję baisybės. Reikia važuoti. Šimas susiplakė arklius, manė nematant pralėkti, bet kur tau, tuojaus visi sužiūro: ana, a tu matei? Šimai! Žmogelis kaip ant žarijų, o čia da kumelkos nebėga. Jisai susirietė

Šeiminkė, Džiaugsmas,
Šeiminkas, Nusiminimas

Sumišimas, Dėmesys

⁹*kad tu galą* — pasak.: kad tave galas. [przypis edytorski]

¹⁰*račius* — medinių vežimo dalių, ratų dirbėjas. [przypis edytorski]

¹¹*purcelėnos* — porceliano. [przypis edytorski]

¹²*taruotis* — tartis. [przypis edytorski]

¹³*risorai* — lingės. [przypis edytorski]

¹⁴*trejankine* — Suvalkų gubernijoje taip vadina arielką, užpiltą ant visokių šaknelių. [przypis redakcyjny]

¹⁵*šikšna* — diržas prie balnelio. [przypis edytorski]

tarytum norėjo suvisai prapulti toj bričkaj, ir vis tik botagu makaluoja, kad tik greičiau pravažiuoti pro tokią daugybę žmonių ir sustoti kur į patvorį. O Šimienė jau tai Dievas žino, ką mislydaira sėdėjo kaip vinis. Kada užsukus į patvorį dyselys atsirėmė į stulpą, Šimas atsipeikėjo: jam ant širdies truputį lengviau pasidarė.

— A kad tave galas! šitai važiuoti, tai tik da savo gyvastį buvau nevažiavęs — mislij sau, jau stovėdamas ant žemės.

Šimienė su pundeliu¹⁶ ant kelių sėdėjo da bričkaj.

Na kokių plynių¹⁷ tu dabar nesirangai¹⁸, da ve rėpso, lyg kokia kerplėša¹⁹! Ak jau svietas gana prisijuokė, kad tave karaliai mestų ant galo!

Šimas visą kaltę vertė ant Šimienės; jam pikta buvo, kad per tą bričką jisai turi gėdytis net savo pažįstamų; jis nuo bričkos nedrįso eiti per visus žmones į bažnyčią. Pametęs arkliam gniuštę šieno, patvoriu niekam nematant nuslinko į artimiausią karčemą.

Užskambinus ant mišių, žmonės iš visų pašalių skubino į bažnyčią. Ir Šimas išėjo iš karčemos, bet jau truputį kitoks; dabar jisai iš tolo užmatęs geltoną galą savo bričkos galėjo drąsiai tarti: „Ee, dabar aš tavęs nebijau!”

Nuėjęs ant šventoriaus atsistojo pašalyj, po beržu ir pradėjo neva poteriauti: liežuvis pats, kaip kleketukas barškino: „Sveika Marija! Be galo be krašto.” — Taip bezobilduodamas²⁰, netyčia užčiuopė sermėgos kišenėje knygas ir metęs visus poterius, atsivertė litaniją visų šventų.

— Kirieleizon, Kristeleizon! — atsiduso taip kad net žmonės sužiūro. Bet iš knygų liežuvis jau negalėjo taip greitai barškėti, kaip „Sveika Marija. Čionai reikėjo daugelį žodžių da „slebizavoti”²¹ ir litanija suvis nesmarkiai ėjo. Ant galo litaros pradėjo, rodos, šokinėti, net ir suvis dilti. Akys pačios merkėsi, toli buvo nuo maldos; pradėjo tarytum sapnuoti. Prieš jį, rodos, paveikslas, ką kabo jo seklyčioj: Elijošius raudonoj bričkaj važiuoja į dangų; šyviai kiek tik gal kerta per debesis; iš visų pusių ugnis ir liepsna. Toliau, rodos, jau ne Elijošius, o jis pats su Šimienė lekia, lekia ne tai per debesis, ne tai ant žemės; jau ne ne Elijošiaus bričkaj, o tik savo geltonoj, ir rodos, įvažiavo į didelę balą; jo šyvoji su bėrąja nuskendo; bričką, rodos, klimsta vis gilyn ir gilyn, o priešais stovi Šulcius su purceleno pypke ir taip baisiai juokiasi kad net jo didelis pilvas kreta, ir kas do stebuklai: Šimienė pavirto į vištą: sparnai ir kojos surištos, tik į skverną dėk, o užpakalyj, rodos, stovi atsisečiojęs Peisakas ir siekia jam už kepurės. Šimas kruptelėjo, knygos ką tik neišpuolė iš rankų.

— O Viešpatie, susimilk ant mūsų! — atsidusėjęs toliau skaitė litaniją.

— Nuo noglos smiertiesu — išgelbėk mus Pone!

Nežinau, ar Šimas užbaigė, kaip reik, savo poterius, ar ne, bet per patį da pamokslą, jisai su svainiais jau buvo karčemoj už stalo.

Po visam Šimų bričką jau buvo apstojus krūva žmonių. Jos geltonas galas, aukštai iškeltas ant tu risorų, kaip ant kokių giltinės alkūnių, turėjo visiems pulti į akį. Vieni juokėsi, kiti gyrė, stebėjosi, net ir ubagai nuo šventoriaus bėgo žiūrėti, ką ten rodo.

Bet jau seniai ir po mišparų. Jau žmonės vieškeliais traukia ant namų. Vieni jau labai linksmi: kasžin ką viens kitam rėkdami pasakoja; daugelis suvis galvos nevaldo ir rodo, ji nutruks, kaip ratas kur į akmenį trinkteli. Pekštininkai²² taipgi nevisi prigulinčiai stiprūs — daugiausiai silpni ant kojų: tai vienas tako nesugando — jokiū būdu į vėžę nepataiko; kitas žolėse nuklimpo, o tenai, ana, vienas sermėgą už rankovės paskui save velka. Šimo da nematyti, jisai su savo kompanija da nė nemislėja judintis iš „ubaginės. Čionai jo ir giminės ir negiminės ir Šulcius su Taukium. Mat, eina didelės „magaryčios. Reikia atiduoti garbę Šulciui su Taukium už naujų naujausią madą. Dabar ta mada stovi viena patvoryje ir gali į ją gerai prisižiūrėti. Ta mada poniška nauja ir jau tokia nauja, kad viskas ką naujo ir šventadienio galėjai matyti tą dieną, viskas išrodė jau sena. O ypač dabar

¹⁶pundelis — dvidešimties saujų linų ryšelis. [przypis edytorski]

¹⁷plynių — plikis. [przypis edytorski]

¹⁸nesirangai — nesibaidai. [przypis edytorski]

¹⁹kerplėša — senas, supuvęs medžio kelmas. [przypis edytorski]

²⁰bezobilduodamas — poterius kalbėdamas. [przypis edytorski]

²¹„slebizavoti” — skiemenuoti. [przypis edytorski]

²²pekštininkas — pėsčias žmogus. [przypis edytorski]

Gėdinimasis

Vaidenimasis

Nustebimas, Dėmesys

Naujovė, Išskirtinumas

jau pavakare, kada visokios mados išsiskirstė namo ir liko tiktai kasdieninis žydpaikių gyvenimas, ta brička da labiau žėrėjo apskretusiam patvoryj. Ji tarp aplinkinės „senovės“ buvo lyg iš dangaus nukritus; nieks prie jos netinka, nes viskas aplinkui taip, kaip buvo ir seniau: ta pati žydo supuvusi tvora, iš visų pusių paramstyta; ta pati šventoriaus siena, jau samanomis apžėlus; pas tiltą, kelios ožkos rankioja šieno pataršas; aplinkui laksto žydukai su perpjautoms kelinaitėms; ne ožkos, ne žydukai nepasidrašina prieiti prie tos bričkos, nors nuo senųjų ne numušt jų negali. Jau pargena ir žydų karves iš lauko, bet ir tos nepuola, kaip visuomet, prie vežimo šieno ieškoti, o šnairai pažiūrėjusios, traukiasi į šali. Šyvoji su beruke ant dyselio galvas nukorusios, stovi susitraukusios lyg žydo kumelės: per bričką jų ne nematyt. Taigi, visi aplinkiniai daiktai ir gyvi sutvėrimai netinka prie tos mados: ji per daug nauja ir ypatinga dėl jų. Ir pats Šimas įvažiuodamas į miestelį jautė, kad ir jisai netinka prie jos, kad brička jį kur kas perėjo. Ir iš tikro žvilgtelk į tą kumpaniją, ką susisėdus pas žydą už stalo: juk tai vis sena pasaka, seni daiktai. Teisybė, visi o taipgi ir pats Šimas užsivilkę naujas sermėgas su atverstoms apykaklėms, bet po jomis, nieko nėra naujo: tos pačios šnekos, tos pačios linksmybės praskydušo žmogaus, ta pati arielka ir alus... Juk Šimas ir tuomet, kaip da nešiojo senovišką sermėgą ir paskiau, kada jam atvertė apykaklę, ne trupučio nepersimainė; visi jo džiaugsmi ir bėdos visuomet pasibaigdavo ant to, kad apsikabina Šimienę ir į petį nosį badikuodamas, pradeda žviegti:

O tu, Dievulėli, ka aš padariau!
Dangaus poną užsirūstinau...

Kada Šimas, jau nesivaldydamas, šitaip užgieda, net gaila žmogaus: rodosi, jau tik bus atmaina — tiek daug pas jį krašto jausmo. Bet ateina petnyčia arba šventa diena, o Šimas vėl tą patį gieda, ir šiandien visoj jo kumpanijoj nieko naujo nepama tytum, jei tik tiek, kad šiandien nauja bričką pridavė visiems daugiau linksnumo ir per tai turėjo išsytuštyti daugiau butelių alaus ir arielkos.

— Nia, tu, Peisak, ne drip sok! — kalba Šulcius žydui — kaip man šventa ir tu švėski. Sukis greitai, duok arielkos. Linksmink gražią kumpaniją.

— O! Peisakas gerai mus žino — pritaria Šimas — tai gers žydelis. Mudu, gali sakyt, drauge užaugova, drauge ir pasensivą; ar taip, Peisak?

— Pane Šimas! Oi, as to nesulauksiu; ne mano veiks su tokia bhrička nevažiuos; ale kep tu mane gyvu matai, žuhrau pehr langą ir dyvojus, a tei būtum pons Šimas, o te tikiu pons Šimas, meine monės, o bhričkas, bhričkas, ui vei!

Žydelis net peisakus paraitė ir tikrai pamislijo: tai tik da gojus²³ nelaižytas!

Ir šiandien ant to gojau nelaižyto užrašys kreidele dusyk tiek, kiek pervarė pilvai visos kumpanijos, nes kada Šimas pradeda giedoti „oj tu Dievuleli!“ jau nieks nežino, nė kas šaukia, nė ką geria; vienas tik žydas juos sergsti ir aprūpina.

Kada Peisakas jau rengėsi žibinti žiburius, Šulciui pirmutiniam parėjo į galvą, kad jau temsta, ir apgarsino visiems, kad jam jau laiks pas pačią. Tiktai dabar visi pamatė, kad iš tikro jau temsta ir reik namon judintis. Žydukas, nubėgęs sutaisė Šimų arklius ir atsivažiavo pas karčemos duris. Visa kumpanija, visi žydai, žydelkos ir žydukai lydėjo Šimus pas naują bričką. Pirmučiausiai ėjo Šulcius su Taukiu, paskui Šimas su Šimiene nešdamasis kepurę rankoje. Juodu, kaip grepšiai, sudribo į galą bričkos. Šimas užsimovė kepurę ant galvos stipriai, kad kartais nenulėktų. Šulcius kelis syk apėjęs aplinkui palaimino juodu: „Važiukite, sako, ir džiaukitės, užteks judviejų amžiui!“ Šimas užkirsdamas bėrukę, pasakė: „Dieve padėk!“ Ir išmarmėjo. Žydauja da ilgai žiūrėjo paskui juodu. Šimienė dabar jau jokio „unaro“ nejautė; išvažius iš miestelio tuojuos pradėjo snausti, nors per duobes nuog bričkos supimo mėtėsi į visas puses. Šimo galva kadaravo; kasžin, ką jis pasakojo, nors jo nieks neklausė: minėjo jisai Peisaką, svainius ir save, taipgi minėjo ir Dievą ir tankiai dūsavo. Atsidūsėjęs užkerta arklius ir riktelia: „Ė, na!“. Arkliai nusistovėję ant namų labai greitai bėgo; brička per duobes tik šokinėjo. Bet susykiu, ak ne duok Dieve daugiau, brička kaip trenks į duobę, risorai, tarytum, iš piktumo kaip spirs aukštyn: Šimas į vieną

²³gojus — nežydas, kitatikis. [przypis edytorski]

pusę, Šimienė į kitą, ėmė ir išlėkė laukan. Vadelės užkliuvo Šimui už kojų, arkliai pavilkę varsneles sustojo. Šimas negalėjo išmanyti, kas su juo darosi; tiktai arkliams sustojus, pamatė, kad jisai, guli ant žemės.

— Ka tu Dieve šventas! Kas čia pasidarė? Kalbėjo sau vienas gulėdamas pas bričką.

— O tu neprieteliau, ką tu padarei! Tai dabar ir gana! — rėkė Šimienė užpakaly.

Jisai pakėlęs galvą pamatė, kad už keliasdešimts žingsnių Šimienė ant vieškelio, rodos, ką grumdo, turbūt stengėsi atsistoti.

Šimui išrodė tai labai gražu; jisai atsiminęs jos „unara“, pradėjo juokauti. Jam aukštie-nykam gulėti buvo labai smagu. Kada Šimienė vis rėkė: „Tu neprieteliau, ką tu padarei!“. Jisai žiūrėdamas į bričkos galą užgiedojo:

O dušia žmogaus negal žinoti
Kada reiks iš kūno jai išeiti...

Buvo sykiu graudu ir juokai.

Brička, juodu išmetusi, dabar aukštai savo galą iškėlus, tarytum juokė iš juodviejų.

Kaip toliau Šimams ėjosi aš nepasakosiu, da ko gero, galiu pameluoti, nes tikrai, kad aš mažiau už skaitytoją žinau, kaip kartais Šimams gali atsitikti. Užtaigi ant šito netikėto ir ypatingo atsitikimo aš užraukiu savo pasaką.

Netikėtumas, Juokas,
Pabaiga

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z *Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur*.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na Licencji Wolnej Sztuki 1.3. Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w *Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur*. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/krisciukaitis-aisbe-kas-teisyb-tai-nemelas-bricka/>

Tekst opracowany na podstawie: Antanas Kriščiukaitis-Aišbė, *Kas teisybė, tai ne melas*: [”Aiszbes” slapyv.] szesios pataisytos ir naujai atspaudytos apysakėlės, Vilnius, spauda M. Jankaus, 1892.

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Utwór powstał w ramach konkursu „Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”, realizowanego za pośrednictwem MSZ RP w roku 2013. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o konkursie „Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”. Publikacja wyraża jedynie poglądy autora i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP. Publikacja parengta įgyvendinant projektą „Wolne Lektury” (<http://wolnelektury.pl>). Skaitmeninė reprodukcija padaryta Fondo „Nowoczesna Polska”/Lietuvos kultūros paveldo — virtualioje erdvėje (<http://www.epaveldas.lt>), pasitelkiant egzempliorių iš bibliotekos kolekcijos. Veikalas sukurtas konkurso, įgyvendinamo 2013 m. bendradarbiaujant su Lenkijos Respublikos Užsienio reikalų ministerija — „Bendradarbiavimas viešosios diplomatijos srityje 2013” („Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”) ribose. Leidžiama laisvai naudoti veikalą, su sąlyga, jog bus išsaugota aukščiau pateikta informacija, taip pat informacija apie taikomą licenciją, teisės turėtojus bei konkursą. Publikacija išreiškia tik autoriaus pažiūras, todėl negali būti tapatinama su oficialiomis Lenkijos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos pažiūromis.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Monika Bogdziewicz, Paulina Choromańska.

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).